

ANNE-OĞUL BAĞLANMASININ GELİN-KAYINVALİDE İLİŞKİSİ VE EVLİLİK DOYUMUNU YORDAMADAKİ ROLÜ

THE ROLE OF MOTHER-SON ATTACHMENT AS A PREDICTOR OF DAUGHTER-IN-LAW/MOTHER-IN-LAW RELATIONSHIP AND MARITAL SATISFACTION

Esra Aydın^a Azize Nilgün Canel^b

ÖZ

Bu araştırma, anne-oğul bağlanmasının eşlerin evlilik doyumu ve gelin-kayınvalide ilişkisini yordamadaki rolünü belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, ilişkisel tarama türü desenlerinden basit doğrusal regresyon desenine uygun olarak hazırlanmıştır. Katılımcıların anne-oğul bağlanma düzeylerini belirleyebilmek için Anaya Bağlanma Ölçeği (ABÖ), evlilik doyumu düzeylerini belirlemek için Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ) ve gelin-kayınvalide ilişkisini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen ve geçerlik, güvenilirlik analizlerinden geçmiş olan Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği (GKIÖ) kullanılmıştır. Uygulama ve verilerin toplanması aşamasından sonra elde edilen veriler SPSS 15.0 aracılığıyla istatistiki açıdan değerlendirilmiştir. Anne-oğul bağlanmasının evlilik doyumu ve gelin-kayınvalide ilişkileri yordamadaki rolünü araştırmak için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ise evli çiftlerde erkeklerin anneleri ile bağlanma düzeyleri ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş boyutunda pozitif yönde, bağımsızlığa ve otonomiye izin vermeme boyutunda ise negatif yönde gelin-kayınvalide ilişkisini anlamlı düzeyde yordamaktadır. Erkeklerde anneye bağlanma ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş boyutu hem erkeklerde hem kadınlarda evlilik doyumunu anlamlı şekilde yordamakta, bağımsızlığa ve otonomiye izin vermeme boyutu ise anlamlı şekilde yordamamaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular benzer konularda yapılan başka araştırma bulguları ile karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anne-oğul bağlanması, gelin-kayınvalide ilişkisi, evlilik doyumu, aile, evli çiftler

JEL Sınıflaması: I1, I2

ABSTRACT

This research has been carried out in order to determine the predictive role of the mother-son attachment on the couple's marriage satisfaction and mother-in-law/daughter-in-law relationships. The research was prepared in accordance with basic linear regression design – one of the relational screening models. In order to determine the role of mother-son attachment style, Parental Bonding Instrument (PBI); and to determine marriage satisfaction, Marriage Satisfaction Scale (MSS) were applied. In order to determine daughter-in-law/mother-in-law relationships, Daughter-in-law/Mother-in-law Relations Scale (DMRS) was developed by the researcher. The role of mother-son attachment as a predictor of daughter-in-law/mother-in-law relations and marital satisfaction was analyzed via Basic Linear Regression Analysis. Significance of the acquired data was tested at a dual level of 0.5. According to the research findings, both mother-son attachment care and sensibility to needs dimension and mother-son attachment independence and autonomy dimension play a significant role as a predictor of daughter-in-law/mother-in-law relationship. Mother-son attachment care and sensibility to needs dimension play a significant role as a predictor of marital satisfaction for both women and men while independence and autonomy dimension doesn't play any role as a predictor of marital satisfaction. Also, daughter-in-law/mother-in-law relationship plays a significant role as a predictor of marital satisfaction. Research findings have been compared with those of similar researches in the discussion section and recommendations have been made.

Keywords: Mother-son attachment, daughter-in-law/mother-in-law relationship, marital satisfaction, family, married couples

JEL Classification: I1, I2

^a Uzm. Psk. Dan., Bağcılar Belediyesi Kadın Aile Kültür Sanat Merkezi, esraaydin14@marun.edu.tr

^b Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, nilgun.canel@marmara.edu.tr

I.GİRİŞ

Aile, üyelerinin biyolojik ve psikolojik olarak birbirine bağlı olduğu, aynı ev ortamında yaşayan ve ekonomik ortaklık oluşturmuş, her üyenin belirli sorumluluklar yüklediği bir gruptur (Gladding, 2012; Özabacı ve Erkan, 2013; Özgüven, 2001). Evlilik ise bir kadının ve bir erkeğin devlet vasıtasıyla yapılan bir sözleşme ile başlayan, devletin üzerinde kontrol hakkı olduğu ilişki sistemidir (Özgüven, 2001). Türkiye’de evlilik birliği yasal akit yoluyla güvence altına alınmıştır. Bu şekilde kadınların velayet, aile konutu ve mal rejimi konularında eşit haklara sahip olmaları sağlanmıştır (Kuyaksil, 2009). Kağıtçıbaşı (1982/1990)’na göre, Cumhuriyetin ilanı ve İsviçre Medeni Kanunu’nun kabul edilmesiyle toplumun Türk kadınına bakışı daha eşitlikçi bir hale bürünmüştür. Bununla birlikte aile yapısının geniş aileden çekirdek aileye dönüşmesi de kadınların aile içinde erkeklerle eşit haklara sahip olmasına katkıda bulunmuştur.

Evlilikte yaşanma potansiyeli olan birçok problem söz konusudur. Bunlar; iletişim problemleri, şiddet (fiziksel, sözel, psikolojik, cinsel vs.), değer çatışmaları (ideolojik, siyasi, dini görüş farklılıkları), çocuklarla ilgili problemler, eşlerin beden ve ruh sağlığının bozulmasından kaynaklanan problemler, eşlerin kişilik bozukluğu veya zararlı alışkanlıklarının varlığından kaynaklanan problemler, cinsel sorunlar, aldatma, infertilite, aile dengesinde değişiklikler oluşturabilecek olaylar (aileye yeni birinin katılımı, birinin ölümü, iş kaybı, taşınma, iflas vs.), geçim problemleri, eşlerin yaşlılık döneminde karşılaşılabilecekleri problemler, yakın çevre ve eşlerin ailelerinin müdahaleleriyle ortaya çıkan problemler vs. olarak sayılabilir (Canel, 2007; Gladding, 2012; Nichols, 2013; Özabacı ve Erkan, 2013; Özgüven, 2000/2001; Yıldız, 2003). Evliliklerde yaşanabilen bu problemler artan boşanma oranlarını getirmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu’nun verilerine göre 2013 yılında kaba boşanma hızı binde 1,65’e ulaşarak 2012 yılına nispeten %1,6 artmıştır. 2014 yılı verilerine göre boşanma oranları 2013’e nispeten %4,5 artmıştır. 2015 yılı verilerine göre ise boşanan çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre %0,7 artarak, 131 bin 830 oldu. Kaba boşanma hızı binde 1,69 olarak gerçekleşti (www.tuik.gov.tr).

Evlilik ilişkisindeki en önemli faktörlerden birisi evlilik doyumdur. Evlilik doyumu bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin algısı ve evlilik yaşamında kendilerini mutlu hissetmeleri olarak tanımlanmaktadır (Tezer, 1986).

Türkiye ve yurtdışında yapılan araştırmalara bakıldığında eş desteği (Çağ, 2011), problem çözme (Güven, 2005), cinsel doyum (Basat, 2004), çatışma biçimi (Rangelov, 2012), iletişim çatışması (duyguları ifade etme alt boyutu) ve ilişkilerde yüklenme (Curun, 2006), evlilik çatışması

(Hogge, 2007; Zeytinoğlu, 2013) gibi birçok değişkenin evlilik doyumu ile ilişkili olduğu görülmüştür. Evlilik doyumu, evlilikte önemli yer tutan bu değişkenlerle ilişkili olması manidardır. Bu nedenle evlilik doyumu ile ilgili araştırmaların geliştirilmesi gerekli görülmektedir.

Yurtiçi ve yurt dışında yapılan birçok araştırmada kişilerin kendi anne babalarına bağlanmalarının da evlilik doyumu ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Abouhamzeh, 2014; Ball, 2014; Crowley, 2006; Moini, 2016; Ng, Loy, MohdZain ve Cheong (2013); Sarı, 2012; Schnose, 2005; Sığırcı, 2010; Turan-Akdağ, 2011). Tufan Çetin (2010) ise yakınlıktan kaçınmanın evlilik doyumunu anlamlı şekilde yordadığını bulmuştur.

Bağlanma, kişinin kendisi için özel olan kişilerle etkileşimde bulunduğu memnuniyet ve zevk duymasını sağlayan güçlü ve duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır (Berk, 2000; Akt. Tuncay-Senlet, 2012). Kişiler, tehlike altında hissettikleri zaman yakınlığa ihtiyaç duyacak şekilde doğarlar ve hayatın ilk yıllarında bu ihtiyacın giderilmesi durumunda başkalarıyla yakın ilişkiler geliştirebilirler (Bowlby, 1969). Bu nedenle annelerinin bebeklerine her ihtiyaçları karşısında sevecen ve şefkatli olmaları oldukça önemlidir (Bowlby, 1969; Bowlby, 1988/2012). Ainsworth (1963/ 1967), Bowlby’nin çalışmalarından da etkilenerek Uganda’da bağlanma ile ilgili anne ve bebeklerle ampirik çalışmalar uygulamıştır. Bu deneyler sonucunda üç çeşit bağlanma olduğu kanısına varmıştır: güvenli bağlanma, kaygılı-kararsız bağlanma ve kaçınan bağlanma. Güvenli bağlanan bebekler, annesinin yokluğu sonrasında gelişlerinde az ağlamakta ve annelerinin varlığından tatmin olmakta, güvensiz bağlanan bebekler anneleri geldiğinde bile çokça ağlamakta, henüz bağlanmayan bebekler ise annelerinin gelişine veya gidişine tepkisiz kalmaktadır (Bretherton, 1992).

Hazan ve Shaver (1987), Bowlby’nin bağlanma çalışmaları ve Ainsworth’ün geliştirdiği üç temel bağlanma çeşidinden yola çıkarak, kişilerin bütün sevgi ilişkilerinde bağlanma davranışlarını belirtmişlerdir. Üçlü bağlanma sistemini romantik ilişkilere uyarlamışlardır. Bu uyarlamaya göre güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, insanlarla yakın ilişki kurarken rahatlardır, terk edilme korkusu yaşamazlar; kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler başkalarına yakın olmak ve bağlanmak istemezler; kaygılı-kararsız bağlanan bireyler ise başkalarına yakın olmak isterler ancak terk edilme korkusu yaşarlar (Burger, 2006; Demir, 2003; Nichols, 2013; Turan-Akdağ, 2011). Bu çalışmada, kişinin annesi ile bağlanma stiline yetişkinlikteki romantik ilişkilerinde bağlanmasını yordayabileceğini ifade eden ve evlilik doyumu ile ilgili açıklamalar getiren bu teoriden yola çıkılarak bağlanma ve evlilik doyumu arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Gerek ülkemizde gerek dünya genelinde evlilik doyumunun, eşin ailesi ile olan olumlu veya olumsuz etkileşimden etkilenmesi söz konusudur. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından boşanmanın nedenleri konusunda yapılan bir araştırmada boşanan çiftlerin %47,8'inin eşinin ailesinin evlilik süresince aile içi ilişkilere müdahalesi olmuştur (Yurtkuran Demirkan ve diğerleri, 2009). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 2008-2014 yıllarını kapsayan araştırmasında ise, Türkiye'deki 15 yaşından büyük kadınların %8'i kayınvalidesinden fiziksel şiddet, %21'i ise duygusal şiddet görmüştür (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi, 2014).

Weiten (1986), evlilik problemlerinin arasında akrabalarından kaynaklanan sorunları da saymaktadır (Akt. Canel, 2007). Kieren, Henton ve Marota (1992), çoğu evlilik çatışmalarında eşlerin her ikisinin de sorunu kocanın ailesine dayandığını belirtmişlerdir (Akt. Nastasee, 1995). ABD'de kayınvalide ilişkileri kritik ve olumsuz duyguların çoğunluk olduğu olgulardır. Hatta halk arasında kayınvalideye gönderme yapılan düşmanlık ve reddetme üzerine kurulu deyimler vardır. Örneğin; "mixed emotions is like your mother in law, driving over a cliff in your new Cadillac" deyimini karmaşık duyguları birisinin yeni arabasını kayınvalidesinin uçurumdan aşağıya sürmesine benzetmektedir. "Mother-in-law's tongue" deyimini ise kayınvalidenin dilini sivri uçlu ve iğne yapraklı bitkiye benzetmektedir (Shlien, 1962). Türkiye'de de gelin kayınvalide ilişkileri toplumda oldukça tartışılmaktadır. Toplumda gelin-kayınvalide ilişkilerine genellikle olumsuz atıflar yapılmaktadır. Örneğin atasözlerinde ve deyimlerde gelin-kayınvalide ilişkisi hakkındaki toplumsal algının yansımaları görülmektedir: "Anasız kız olaydım, kaynanasız gelin olaydım." atasözü bir gelinin karışanı olmaması isteğini anlatırken "Evime el girdi, canıma yel girdi." atasözü de kayınvalidenin gelinin eve girmesiyle huzurunun kaçtığını belirtmektedir (Alkayış, 2013). "Kaynana pamuk ipliği olup raftan düşse gelinin başını yarar" (Günindi-Ersöz, 2010) atasözü kayınvalidenin ne yaparsa yapsın gelinine yaranamayacağını anlatmaktadır. Bunlar gibi atasözü ve deyimler toplumda gelin-kayınvalide ilişkileri ile ilgili oluşmuş önyargıların ürünüdür.

Gelin-kayınvalide ilişkilerinin çekişmeli, çatışmalı, karmaşık olduğuna dair önyargılar önemli rol oynamaktadır (Yakalı-Çamoğlu, 2007/2011). Hatta bazı zamanlarda gelin-kayınvalide ilişkileri tamamen önyargılar doğrultusunda şekillenebilmektedir. Toplumda kabul görmüş bu önyargıların geçerliliğinin ve sebeplerinin araştırılması gerekli görülmektedir. Türkiye'deki ve yurtdışındaki araştırmalara bakıldığında toplumsal önyargının aksine gelin-kayınvalide ilişkilerinde, olumlu iletişim yaşadıklarını belirten, problem

çözmek için yapıcı yöntemlere başvurmaya dikkat eden gelin-kayınvalide yadsınamaz durumdadır (Allendorf, 2015; Limary, 2001; McKay, 2012; Nastasee, 1995; Nuner, 2004; Serovich, 1991, Yakalı-Çamoğlu, 2007). Türkiye'de yapılan gelin-kayınvalide araştırmalarının nicelik olarak yetersiz olduğu düşünüldüğünden bu araştırma yürütülmüştür.

Yurtdışında bu konunun araştırılması gerekliliği savunularak kayınvalide-kayınpeder ilişkileri konusunda bazı çalışmalar yürütülmüştür. ABD'de "in-law" çalışmalarının gerekliliğini belirtmek amacıyla; çekirdek ailelerin, bağımsızlık ve bireyselleşmeye vurgu yaptığı, birçok yeni evlilerin kayınvalide ve kayınpederlerini evliliğe tehdit olarak algıladıkları, kadınların kayınvalidelerinin müdahalesinden kurtulmak istedikleri anlatılmıştır (Mace, 1958, Mead, 1955; Akt. Hoye, 1971). Benzer şekilde; Rittenour (2009), Serewicz (2014), Vellucci (2013) gibi araştırmacılar da "in-law" çalışmalarının artırılmasının önemini vurgulamıştır. ABD başta olmak üzere Çin, Hindistan, Pakistan, Kore, Tayvan, Mısır ve Türkiye'de evli birey ile kayınvalide-kayınbaba ilişkisini konu edinen araştırmalar mevcuttur. Bunların arasında gelin-kayınvalide ilişkilerini keşfetmeyi amaçlayan nitel çalışmaların yanı sıra (Chen, 1999; Çamoğlu, 2007; Hoye, 1971; Larsen, 1997; Limary, 2002; McKay, 2012; Nuner, 2004; Pfeifer, 1989; Price, 1992; Turner, Young & Black, 2006), nicel araştırmaların varlığı da söz konusuudur (Abes, 2002; Adams, 2000; Bryant ve diğ., 2001; Larsen, 1997; Öztürk, 2013; Price, 1992; Rittenour, 2009; Song, 2009; Vellucci, 2013; Wu ve diğ., 2010).

Türkiye'de gelin-damat-kayınvalide üçlüsünü inceleyen araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak yurtdışında gelin-kayınvalide ilişkilerinde kocanın rolünün, etkisinin, arabuluculuğunun, tavrının da incelendiği bazı araştırmalar mevcuttur (Chen, 1999; Nastasee, 1995; Nuner, 2004; Pfeifer, 1989; Rittenour, 2009; Shih, 2011; Song, 2009; Wu ve diğ., 2010). Hali hazırdaki araştırmada geliştirilen Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği'nde kocanın rolü ve kocanın tarafsızlığı olmak üzere iki alt ölçek elde edilmiştir.

Gelin-kayınvalide ilişkilerinin sadece ikili ilişki olarak değil, kocanın da dahil olduğu üçlü bir ilişki olarak ele alınması gereklidir. Bu üçgende tüm bireyler birbirlerini etkilemektedir. Bazen gelin-kayınvalide arasındaki bir çatışma karı-koca ilişkisini etkilerken, bazen de karı-koca arasındaki bir sıkıntı gelin-kayınvalide ilişkisine yansımaktadır (Abes, 2002; Pfeifer, 1989; Rittenour, 2009).

Bu çalışmanın amacı, anne-oğul bağlanmasının evlilik doyumunu ile gelin-kayınvalide ilişkisini yordayıp yordamadığını ve gelin-kayınvalide ilişkisinin evlilik doyumunu yordayıp yordamadığını incelemektir. Çalışmanın alt problemleri aşağıdaki gibidir:

1.1. Alt Problemler

Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Evli erkeklerin, Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (Anne Formu) İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş boyutu puanları, kadının Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?

Evli erkeklerin, Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (Anne Formu) Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Vermeme boyutu puanları, kadının Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?

Evli erkeklerin, Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (Anne Formu) İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş boyutu puanları, erkeğin Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?

Evli erkeklerin, Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (Anne Formu) Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Vermeme boyutu puanları, erkeğin Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?

Gelin-kayınvalide ilişkileri kadının evlilik doyumunu yordamakta mıdır?

Gelin-kayınvalide ilişkileri erkeğin evlilik doyumunu yordamakta mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada kullanılacak desen ilişkiisel tarama türü desenlerinden basit doğrusal regresyondur. İlişkiisel desenlerde iki ya da daha fazla değişkenin arasındaki korelasyona yani doğrusal ilişkiye bakılmaktadır (Heppner, Wampold ve Kivlighan, 2008/2013). Bu çalışmada bağımlı değişken evlilik doyumu ile gelin-kayınvalide ilişkileri olup, bağımsız değişken de anne-oğul bağlanma durumudur.

2.2. Araştırma Grubu

Örnekleme İstanbul, Ankara, Denizli, Bursa illerinden kadının kayınvalidesinin hayatta olduğu ve erkeğin, öz annesi tarafından yetiştirildiği 107 evli çift (toplam 214 kişi) oluşturmaktadır. Katılımcılar araştırmacının rastladığı kişileri örnekleme aldığı rastlantısal (uygun) örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Bu örnekleme yöntemi kullanılarak yapılan araştırma sonuçlarının güvenilirliği ve genellenebilirliği diğer örneklem türlerine nispeten azdır (Patton, 1987). Buna rağmen kazara örnekleme yönteminin seçilmesinin nedeni halen evli olan, kadının kayınvalidesinin hayatta olduğu ve erkeğin öz annesi tarafından büyütülmüş olduğu

çiftlere ulaşmanın zorluğudur. Örneklemedeki 65 çifte yüz yüze, 42 çifte ise çevrimiçi ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamındaki aşağıda anlatılan very toplama araçları kullanılmıştır.

Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ): Canel (2007) tarafından geliştirilen Evlilik Doyumu Ölçeği, doğru-yanlış şıklarını içeren 101 maddeden oluşmaktadır. Doğru-yanlış şeklinde iki seçenekli olan ölçekte puanlarken çevrilmesi gereken ters maddeler bulunmaktadır. Ölçekten yüksek puan almak düşük doyuma; düşük puan almak yüksek doyuma işaret etmektedir. Ölçek için yapılan faktör analizi sonucundan ilk alt-boyutun “ilişki mutluluğu”, “çatışma” ve “yakınlık” alt ölçeklerinden oluşan “evlilik uyumu”; diğer alt-boyutlarının ise “öfke”, “eşin ailesi ile ilişkiler”, “ekonomik anlayış”, “ebeveynliği anlayışı” alt ölçekleri olmak üzere toplam 5 alt ölçek görülmüştür. Ölçeğin güvenirlik katsayıları .93 ile .97 arasında bulunmuştur. (Canel, 2013).

Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği (GKİÖ): Aydın (2017) tarafından, kayınvalide ile olan ilişkilerini gelinin algısı açısından değerlendirmek amacıyla geliştirilen Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği 5’li likert-tipi derecelendirmeli 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 6 alt ölçeği bulunmaktadır (Olumlu Etkileşim, Müdahale/Evliliğe Etki, Olumsuz Etkileşim, Kocanın Rolü, Psikolojik Saldırganlık, Kocanın Tarafsızlığı). Gerekli istatistik analizlerden geçmiş olan ölçeğin toplam puan ve alt ölçek puan Cronbach α güvenirlik katsayıları .96 ve .70 arasında bulunmuştur. Ölçekten alınan puan yükseldikçe gelin tarafından algılanan gelin-kayınvalide ilişkisi olumlu yöne doğru gitmektedir.

Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ): Ana Babaya Bağlanma Ölçeği-ABBÖ (The Parental Bonding Instrument-PBI) Parker ve arkadaşları (1979) tarafından ana baba-sıyla çocukluktan kurulan ilişkiyi bireyin algısı açısından “geriye dönük” olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. 4’lü likert-tipi derecelendirmeli 25 maddeden oluşan ölçek ilgi ve kontrol/aşırı koruma faktörlerini içermektedir. İlgi boyutundan alınan yüksek puan bireyin ana babasını sıcak, anlayışlı ve kabul edici, düşük puan ise soğuk ve reddedici olarak algıladığını göstermektedir. Kontrol/aşırı koruma boyutundan alınan yüksek puanlar aşırı kontrolcü ya da özerkliğe izin vermeyen ana baba algısını göstermektedir. Bireyden ölçeği hayatının 16 yılına kadar olan dönemi hatırlayarak ana ya da babasının kendisine ilişkin davranışlarını ne kadar yansıttığını düşünerek işaretlemesi istenmektedir. Bu iki alt ölçekten elde edilen puanlar ayrı ayrı kullanılabilirdiği gibi birlikte de

kullanılabilmektedir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği ilgi boyutu için .76, aşırı koruma/kontrol boyutu için .63, yarıya bölme güvenilirliği sırasıyla .88 ve .74, gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı ise .85 ve .69 olarak bulunmuştur. Geçerlik çalışmasında ise görüşme yoluyla elde edilen puanlar ile ölçek faktörlerinden elde edilen puanlar ilişkili bulunmuştur (İlgi=.77; aşırı koruma/kontrol = .50) (Kapçı ve Küçükler, 2006).

Ölçeğin uyarılama çalışmaları Kapçı ve Küçükler (2006) tarafından yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda özgün ölçekte yer alan aşırı koruma/kontrol maddelerinden bazılarının ilgi faktörüne kaydığı görülmüştür. Bu nedenle bu faktörün adı ilgi/kontrol olarak belirlenmiştir. Güvenirlik analizlerinde anne formu için Cronbach alfa değeri .87, baba formu için .89 olarak saptanmıştır. Koruma alt ölçeği iç tutarlık katsayısı hem anne hem baba formu için .70, ilgi/kontrol alt ölçeği ise sırasıyla .90 ve .91'dir. Test-tekrar test güvenilirliği anne formu için .90, baba formu için .89'dur. İlgi/kontrol boyutunun test-tekrar test güvenilirliği anne formu için .91, baba formu içinse .90'dır. Koruma boyutunda ise anne formu için .64, baba formu için .78'dir. Araştırmacılar ABBÖ'nün psikometrik özelliklerinin doyurucu olduğunu belirtmişlerdir (Kapçı ve Küçükler, 2006).

Kutlu (2009), ilgi/kontrol ve koruma olan alt ölçek isimlerini yorumlamada sıkıntı yaşadığından dolayı ilgili ve

ihtiyaçlara karşı duyarlı oluş ve bağımsızlığa ve otonomiye izin verme şeklinde değiştirmiştir. Bu çalışmada da bulgular yorumlanırken bu isimler tercih edilmiştir. Ancak bu çalışmada "bağımsızlığa ve otonomiye izin verme" boyutu "bağımsızlığa ve otonomiye izin vermeme" boyutu olarak değiştirilmiştir.

Araştırmada gönüllü olarak katılan 107 çiftten kadınlara Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği, Evlilik Doyumu Ölçeği; erkeklere de Anaya Bağlanma Ölçeği ve Evlilik Doyumu Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler analiz edilirken Bağımsız Grup T Testi, Mann Whitney-U testi, Kruskal Wallis-H Testi ve Regresyon Analizi'nden yararlanılmıştır. Veriler SPSS 15.0 paket programında değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilerin araştırma amaçları kapsamında yapılan istatistikî analizlerle ilgili bilgiler ve bu analizlerin sonuçları araştırmanın amaçlarının belirtildiği sıraya göre sunulmuştur.

Araştırmanın temel amacı anne-oğul bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisini ve evlilik doyumunu yordayıp yordamadığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda basit doğrusal regresyon analizi yapılmış ve sonuçları aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir.

Tablo 1. Anne-Oğul Bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Boyutu Puanlarının Bağımsız Değerışken Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçek Toplam Puanları ve Alt Ölçek Puanları Bağımlı Değerışken Olarak Alındığı Regresyon Analizi

Değerışkenler	B	S.H.	β	T	p	R	R2	F	P
Sabit	68,188	13,877		4,914	,000	,26	,07	7,487	,007
Gelin-kayınvalide	,957	,350	,258	2,736	,007				
Sabit	12,673	6,687		1,895	,061	,29	,08	9,392	,003
Olumlu Etkileşim	,517	,169	,287	3,065	,003				
Sabit	8,803	1,643		5,359	,000	,26	,07	7,418	,008
Psi.Saldırıcılık	,113	,041	,257	2,724	,008				
Sabit	19,713	2,940		6,705	,000	,18	,03	3,379	,069
Müdahale	,136	,074	,177	1,838	,069				
Sabit	8,833	2,435		3,627	,000	,28	,08	8,624	,004
Olumsuz Etkileşim	,180	,061	,275	2,937	,004				
Sabit	14,910	2,158		6,910	,000	,02	,00	,055	,816
Kocanın Rolü	-,013	,054	-,023	-,234	,816				
Sabit	3,256	1,070		3,044	,003	,09	,01	,790	,376
Kocanın Tarafsızlığı	,024	,027	,086	,889	,376				

Tablo 1'de görüldüğü üzere Anaya Bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Ölçeği puanlarının Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği toplam puanları ve alt ölçek puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucuna göre Anaya Bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Ölçeği puanı varyansının Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği toplam

puanı varyansının %7'sini (R2=,07), Olumlu Etkileşim Alt Ölçek puanı varyansının %8'ini (R2=,08), Psikolojik Saldırıcılık Alt Ölçek puanı varyansının %7'sini (R2=,07), Olumsuz Etkileşim Alt Ölçek puanı varyansının %8'ini (R2=,08) anlamlı düzeyde açıklamaktadır (p<,05). Diğer alt ölçekler olan Müdahale, Kocanın Rolü ve Kocanın Tarafsızlığının anlamlı şekilde yordandığı bulunmamıştır (p>,05).

Tablo 2. Anne-Oğul Bağlanması Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Vermeme Boyutu Puanlarının Bağımsız Değişken Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçek Toplam Puanları ve Alt Ölçek Puanları Bağımlı Değişken Olarak Alındığı Regresyon Analizi

Değişkenler	B	S.H.	β	t	p	R	R2	F	p
Sabit	120,263	8,128		14,796	,000	,20	,04	4,301	,041
Gelin-kayınvalide	-1,767	,852	-,198	-2,074	,041				
Sabit	36,921	4,002		9,225	,000	,12	,01	1,460	,230
Olumlu Etkileşim	-,507	,420	-,117	-1,208	,230				
Sabit	14,517	,970		14,965	,000	,15	,02	2,458	,120
Psi.Saldırganlık	-,159	,102	-,151	-1,568	,120				
Sabit	29,194	1,663		17,555	,000	,27	,07	7,932	,006
Müdahale	-,491	,174	-,265	-2,816	,006				
Sabit	18,319	1,437		12,752	,000	,19	,04	3,851	,052
Olumsuz Etkileşim	-,296	,151	-,188	-1,962	,052				
Sabit	16,956	1,216		13,946	,000	,22	,05	5,304	,023
Kocanın Rolü	-,294	,127	-,219	-2,303	,023				
Sabit	4,355	,620		7,029	,000	,03	,00	,100	,752
Kocanın Tarafsızlığı	-,021	,065	-,031	-,317	,752				

Tablo 2’de görüldüğü üzere Anaya Bağlanma Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Vermeme Alt Ölçeği puanlarının Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği toplam puanları ve alt ölçek puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucuna göre Anaya Bağlanma Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Vermeme Alt Ölçeği puanları Gelin-Kayınvalide

İlişkileri toplam puanı varyansının %4’ünü ($R^2=,04$), Müdahale Alt Ölçek puanı varyansının %7’sini ($R^2=,07$) ve Kocanın Rolü Alt Ölçek puanı varyansının %5’ini ($R^2=,05$) açıklamaktadır ($p<,05$). Olumlu Etkileşim, Psikolojik Saldırganlık, Olumsuz Etkileşim ve Kocanın Tarafsızlığı alt ölçeklerinin ise anlamlı şekilde yordandığı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 3. Anne-Oğul Bağlanması İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Boyutu Puanlarının Bağımsız Değişken Evlilik Doyumu (Kadın-Erkek) Ölçek Toplam Puanları Bağımlı Değişken Olarak Alındığı Regresyon Analizi

Değişkenler	B	S.H.	β	t	p	R	R2	F	p
Sabit	39,748	8,006		4,965	,000	,33	,11	12,737	,001
Kadının Evlilik Doyumu	,720	,202	,329	3,569	,001				
Sabit	55,843	5,984		9,333	,000	,28	,08	8,813	,004
Erkeğin Evlilik Doyumu	,448	,151	,278	2,969	,004				

Tablo 3.’te görüldüğü üzere Anaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Ölçek puanlarının Evlilik Doyumu Ölçeği toplam puanları ve alt ölçek puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucuna göre Anaya

Bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Ölçeği puanlarını Evlilik Doyumu (Kadın) Ölçeği toplam puanı varyansının %11’ini ($R^2=,11$), Evlilik Doyumu (Erkek) Ölçeği toplam puanı varyansının %8’ini ($R^2=,08$) açıklamaktadır ($p<,05$).

Tablo 4. Anne-Oğul Bağlanması Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Vermeme Boyutu Puanlarının Bağımsız Değişken Evlilik Doyumu (Kadın-Erkek) Ölçek Toplam Puanları ve Alt Ölçek Puanları Bağımlı Değişken Olarak Alındığı Regresyon Analizi

Değişkenler	B	S.H.	β	t	p	R	R2	F	p
Sabit	72,600	4,863		14,929	,000	,11	,01	1,368	,245
Kadının Evlilik Doyumu	-,596	,510	-,113	-1,170	,245				
Sabit	73,319	3,589		20,988	,000	,07	,01	,481	,489
Erkeğin Evlilik Doyumu	-,261	,376	-,068	-,694	,489				

Tablo 4.'te görüldüğü üzere Anaya Bağlanma Ölçeği Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Vermeme Alt Ölçek puanlarının Evlilik Doyumu Ölçeği toplam puanları ve alt ölçek puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal

regresyon analizi sonucuna göre Anaya Bağlanma Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Vermeme Alt Ölçeği puanlarının Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarını hem kadın hem erkek katılımcılar için anlamlı şekilde yordandığı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 5. Çocuklu Evli Çiftlerde Anne-Oğul Bağlanma Puanlarının Bağımsız Değişken Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçek Toplam Puanları, Evlilik Doyumu Puanları ve Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyut Puanları Bağımlı Değişken Olarak Alındığı Regresyon Analizi

Değişkenler	B	S.H.	β	t	p	R	R2	F	p
Sabit	58,381	19,260		3,031	,003	,27	,07	5,384	,023
Gelin-Kayınvalide	,871	,375	,267	2,320	,023				
Sabit	26,548	13,271		2,000	,049	,36	,13	10,526	,002
Evlilik Doyumu Kadın	,839	,259	,362	3,244	,002				
Sabit	2,290	1,548		1,480	,143	,25	,06	4,547	,036
Evlilik Doyumu 5. Alt Boyut	,064	,030	,247	2,132	,036				
Sabit	51,795	8,633		6,000	,000	,37	,14	11,049	,001
Evlilik Doyumu Erkek	,559	,168	,369	3,324	,001				
Sabit	5,714	,890		6,417	,000	,25	,06	4,758	,033
Evlilik Doyumu 5. Alt Boyut	,038	,017	,252	2,181	,033				

Tablo 5'te görüldüğü üzere Anne-Oğul Bağlanma toplam puanlarının Gelin-Kayınvalide İlişkileri, Evlilik Doyumu Ölçeği toplam puanları ve Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyut puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda Anne-Oğul Bağlanma toplam puanlarının Gelin-Kayınvalide İlişkileri puanı varyansının %7'sini ($R^2=,07$), Evlilik Doyumu Ölçeği kadın toplam puanı varyansının %13'ünü ($R^2=,13$) ve Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyut puanı varyansının %6'sını

($R^2=,06$), Evlilik Doyumu Ölçeği erkek toplam puanı varyansının %14'ünü ($R^2=,14$) ve Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyut puanı varyansının %6'sını ($R^2=,06$) anlamlı düzeyde yordamaktadır ($p<,05$).

Araştırmanın başka bir amacı gelin-kayınvalide ilişkisinin evlilik doyumunu yordayıp yordamadığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda değişkenler arasında basit doğrusal regresyon analizi yapılmış ve sonuçları aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir.

Tablo 6. Gelin-Kayınvalide İlişkisi Puanlarının Bağımsız Değişken Evlilik Doyumu (Kadın) Ölçek Toplam Puanları ve Alt Ölçek Puanları Bağımlı Değişken Olarak Alındığı Regresyon Analizi

Değişkenler	B	S.H.	β	t	p	R	R2	F	p
Sabit	29,277	5,038		5,811	,000	,62	,38	64,185	,000
Kadının Evlilik Doyumu	,364	,045	,616	8,012	,000				
Sabit	55,179	4,322		12,768	,000	,39	,15	19,150	,000
Erkeğin Evlilik Doyumu	,170	,039	,393	4,376	,000				

Tablo 6'da görüldüğü üzere Gelin-Kayınvalide Ölçeği toplam puanlarının Evlilik Doyumu Ölçeği (Kadın) toplam puanları ve alt ölçek puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi

sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri toplam puanlarının evlilik doyumunu kadın toplam puanı varyansının %38'ini ($R^2=,38$), evlilik doyumunu erkek toplam puanı varyansının %15'ini ($R^2=,15$) açıklamaktadır ($p<,05$).

Tablo 7. Çocuklu Evli Çiftlerde Gelin-Kayınvalide İlişkisi Ölçek Toplam Puanlarının Bağımsız Değişken Evlilik Doyumu Puanları ve Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyut Puanları Bağımlı Değişken Olarak Alındığı Regresyon Analizi

Değişkenler	B	S.H.	β	t	p	R	R2	F	p
Sabit	24,997	7,366		3,394	,001	,60	,36	39,386	,000
Evlilik Doyumu Kadın	,427	,068	,600	6,276	,000				
Sabit	2,069	,937		2,209	,030	,42	,18	15,210	,000
Evlilik Doyumu 5. Alt Boyut	,034	,009	,422	3,900	,000				
Sabit	60,102	5,465		10,998	,000	,42	,17	14,634	,000
Evlilik Doyumu Erkek	,193	,051	,416	3,825	,000				
Sabit	5,770	,548		10,537	,000	,39	,15	12,700	,001
Evlilik Doyumu 5. Alt Boyut	,018	,005	,392	3,564	,001				

Tablo 7’de görüldüğü üzere Gelin-Kayınvalide ilişkileri toplam puanlarının, Evlilik Doyumu Ölçeği toplam puanları ve Ebeveynlik Anlayışı alt boyut puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucuna göre gelin-kayınvalide ilişkileri toplam puanlarının, Evlilik Doyumu Ölçeği kadın toplam puanı varyansının %36’sını ($R^2=,36$) ve Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyut puanı varyansının %18’ini ($R^2=,18$), Evlilik Doyumu Ölçeği erkek toplam puanı varyansının %17’sini ($R^2=,17$) ve Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyut puanı varyansının %15’ini ($R^2=,15$) anlamlı düzeyde yordamaktadır ($p<,05$).

4. SONUÇ

Araştırma bulguları anne-oğul bağlanması ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma boyutunun gelin-kayınvalide ilişkisini pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Anaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Boyutu puanlarının Gelin-Kayınvalide İlişkileri puanlarının %7’sini açıklama gücü vardır. Bu oranın değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir.

Araştırma kapsamında anne-oğul bağlanma ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı oluş boyutunun gelin-kayınvalide ilişkilerini yordamadaki gücü Gelin-Kayınvalide Ölçeği’nin tüm alt ölçekleri bazında incelenmiştir. Sonuçlar ve yorumları aşağıda sıralandığı gibidir.

Anaya Bağlanma İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Oluş Alt Ölçeği puanı Gelin-Kayınvalide Olumlu Etkileşim Alt Ölçek puanı varyansının %8’ini ($R^2=,08$), Psikolojik Saldırganlık Alt Ölçek puanı varyansının %7’sini ($R^2=,07$), Olumsuz Etkileşim Alt Ölçek puanı varyansının %8’ini ($R^2=,08$) anlamlı düzeyde açıklamaktadır ($p<,05$). Diğer alt ölçekler olan Müdahale/Evliliğe Etki, Kocanın Rolü ve Kocanın Tarafsızlığının anlamlı şekilde yordandığı bulunmamıştır ($p>,05$). Diğer bir deyişle, kayınvalidenin iletişimle uyumlu tarafları, empati, problem çözme, sevgi/ihtimam, dertleşme, oğlunun olumsuz davranışlarına karşı gelinini

savunma konularını içeren kayınvalide ile olumlu etkileşim, kayınvalidenin başka insanların varlığı veya bilgisi dahilinde psikolojik zorbalık yaptığı durumları içeren kayınvalide tarafından psikolojik saldırganlığa uğrama düzeyi, kayınvalidenin gelini ile sorunlarına yapıcı çözümler bulamama, empati kuramama, gelinini istememe, ilgisiz olma, gerilimli ilişki, gel-gitli ilişki konularını içeren kayınvalide ile olumsuz etkileşim kocanın gelin-kayınvalide ilişkisindeki rolü ve kocanın gelin-kayınvalide çatışmasında tarafsız olması kocanın çocukluk hayatında annesinin ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma tutumundan etkilenmektedir. Etkilenme oranının değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir. Diğer bir taraftan, kayınvalidenin gelinin işlerine karıştığı, karı-koca arasında sorunlar yaratacak davranışlar gösterdiği durumları içeren müdahale/evliliğe etki, kocanın annesinin etkisiyle eşine karşı olumsuz tavırlarını, anne-oğul ilişkisinin fazla koruyucu veya fazla bağlı olmasının sonucu evliliğin olumsuz yönde etkilenmesi konularını içeren kocanın rolü ve kocanın gelin-kayınvalide sorunlarında objektif olup olamamasını içeren kocanın tarafsızlığı kocanın gelin-kayınvalide çatışmasında tarafsız olması kocanın çocukluk hayatında annesinin ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma tutumundan etkilenmemektedir.

Araştırmanın bulguları anne-oğul bağlanması otonomi ve bağımsızlığa izin vermeme boyutunun gelin-kayınvalide ilişkisini negatif yönde yordadığını göstermiştir. Anaya Bağlanma Ölçeği Otonomi ve Bağımsızlığa İzin Verme Boyutu puanlarının Gelin-Kayınvalide İlişkileri puanlarının %4’ünü açıklama gücü vardır. Bu oranın değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir.

Araştırma kapsamında anne-oğul bağlanma bağımsızlığa ve otonomiye izin vermeme boyutunun gelin-kayınvalide ilişkilerini yordamadaki gücü Gelin-Kayınvalide Ölçeği’nin tüm alt ölçekleri bazında incelenmiştir. Sonuçlar ve yorumları aşağıda sıralandığı gibidir.

Anaya Bağlanma Bağımsızlığa ve Otonomiye İzin Vermeme Boyutu puanları Gelin-Kayınvalide Müdahale/

Evliliğe Etki Alt Ölçek puanı varyansının %7'sini ve Kocanın Rolü Alt Ölçek puanı varyansının %5'ini açıklamaktadır ($p < .05$). Olumlu Etkileşim, Psikolojik Saldırganlık, Olumsuz Etkileşim ve Kocanın Tarafsızlığı alt ölçeklerinin ise anlamlı şekilde yordandığı bulunmamıştır ($p > .05$). Puanların açıklanma yüzdesi anlamlı olmakla birlikte çok güçlü görülmemektedir. Diğer bir deyişle, kayınvalidenin gelinin işlerine karıştığı, karı-koca arasında sorunlar yaratacak davranışlar gösterdiği durumları içeren müdahale/evliliğe etki, kocanın annesinin etkisiyle eşine karşı olumsuz tavırlarını, anne-oğul ilişkisinin fazla koruyucu veya fazla bağlı olmasının sonucu evliliğin olumsuz yönde etkilenmesi konularını içeren kocanın rolü, kocanın çocukluk hayatında annesinin ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma tutumundan etkilenmektedir. Etkilenme oranının değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir. Diğer bir taraftan, kayınvalidenin iletişimde uyumlu tarafları, empati, problem çözme, sevgi/ihdimam, dertleşme, oğlunun olumsuz davranışlarına karşı gelinini savunma konularını içeren kayınvalide ile olumlu etkileşim, kayınvalidenin başka insanların varlığı veya bilgisi dahilinde psikolojik zorbalık yaptığı durumları içeren kayınvalide tarafından psikolojik saldırganlığa uğrama düzeyi, kayınvalidenin gelini ile sorunlarına yapıcı çözümler bulamama, empati kuramama, gelinini istememe, ilgisiz olma, gerilimli ilişki, gel-gitli ilişki konularını içeren kayınvalide ile olumsuz etkileşim ve kocanın gelin-kayınvalide çatışmasında tarafsız olması kocanın gelin-kayınvalide çatışmasında tarafsız olması kocanın çocukluk hayatında annesinin bağımsızlığa ve otonomiye izin verme tutumundan etkilenmemektedir.

Regresyon analizleri çocuksuz çiftler örneklemeden çıkartılarak da sürdürülmüştür. Sadece çocuklu olan çiftlerde Anne-Oğul Bağlanma toplam puanlarının Gelin-Kayınvalide İlişkileri puanları varyansının %7'sini açıkladığı görülmüştür. Bu oranın değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir. Görüldüğü gibi anne-oğul bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisini yordaması sadece çocuklu çiftler örneklem olarak alındığında da geçerlidir.

Anne-oğul bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkilerini yordama sonuçlarını toparlarsak; tüm alt ölçekler (kocanın tarafsızlığı hariç) yordanmaktadır. Bazı alt ölçekler (olumlu etkileşim, olumsuz etkileşim ve psikolojik saldırganlık) anne-oğul bağlanmasının ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma boyutu tarafından pozitif yönde yordanırken; bazı alt ölçekler (müdahale/evliliğe etki, kocanın rolü) anne-oğul bağlanmasının bağımsızlığa ve otonomiye izin vermeme boyutu tarafından pozitif yönde yordanmaktadır. Demek ki oğullarına karşı ilgili olan ve ihtiyaçlarına karşılık veren anneler, gelinleriyle daha olumlu etkileşimler gerçekleştirmeye meyillidirler. Oğullarına aşırı korumacı yaklaşarak bağımsız

ve otonom bir kişilik oluşturmaya engel olan annelerin ise gelinlerine de benzer şekilde müdahaleci olmaya, evliliği olumsuz yönde etkilemeye ve kocaların da annesinin etkisiyle eşine karşı olumsuz tavır almaya meyli vardır. Ancak erkeğin gelin-kayınvalide çatışmasında objektif olup olmama durumu anne-oğul bağlanmasından etkilenmemektedir.

Araştırmanın bulgularını tartışacak olursak; araştırmanın küçük ölçekli yapısı göz önüne alındığında, daha geniş ölçekli araştırmalarda karşılaştırılması önerilebilir. Literatür incelendiğinde bu bulgulara benzer olarak; Rittenour (2009), Nebraska'da 622 gelinle yaptığı araştırmasında, kayınvalidenin olumlu iletişimi, kocanın gelin-kayınvalide bağımlı teşviki ve annesi ile algıladığı ilişki doyumunun gelinin kayınvalidesi ile ilişkisini değerlendirmesi ve kategorize etmesinde önemli rol oynayan etmenler olduğunu bulmuştur. Kocanın, gelin-kayınvalide bağımlı teşviki ve annesi ile algıladığı ilişki doyumunun gelinin kayınvalidesi ile algıladığı ilişki doyumu puanı varyansının %25'ini açıklamaktadır. Bu oran oldukça güçlü düzeydedir. Hâlihazırdaki araştırmada da anne-oğul bağlanma puanları gelin-kayınvalide ilişkisi puanlarının varyansını düşük oranda fakat anlamlı şekilde açıklamaktadır. Türkiye'de, Asya veya Afrika ülkelerinde anne-oğul bağlanma ile gelin-kayınvalide ilişkileri arasındaki ilişkiyi inceleyen başka araştırmalara rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmada elde edilen bulguları karşılaştırma imkanı bulunamamıştır. Ancak Aydın (2017), araştırmasının 17 gelinin anket sorularını cevaplamaıyla gerçekleştirilen nitel kısmında elde edilen verilerin de anne-oğul ilişkisinin gelin-kayınvalide ilişkilerine etkisi ile ilgili ifadelerle rastlamıştır. Örneğin No8, kendisinin kayınvalidesi ile ilişkisi konusunda, "Beni sevdiğini söyler, elimi tutar, sarılır. Ben de aynı şekilde mukabele ederim. Bizim için dualar eder." ifadesini kullanırken; kocasının annesi ile ilişkisi konusunda "Eşim annesine sarılır, öper. Ellerini tutar. Annesinin dizine uzanır. Ona bağırır, sesini yükseltmez, azarlamaz. Annesi de oğluna aynı şekilde davranır. Bu beni çok mutlu eder." ifadesini kullanmıştır. Benzer şekilde No13 "... annemle paylaşmadığım şeyleri, özellikle eşimle olan sorunlarımı ona anlatırım... İlişkimizi bir arkadaşına benzetiyorum... Eşim ile annesi çok güzel anlaşılıyorlar ve bu anlaşma tabii ki de bize yansıyor. Arkadaş gibiler çok iyiler." derken No16 "Pek samimi değilim. Biraz yabancı bir komşu misali gibi... Eşim de annesi ile çok samimi değildir..." diye belirtmiştir.

Araştırmanın bulguları anne-oğul bağlanma ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma boyutunun kadınların evlilik doyumunu pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Anaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Olma Boyutu puanlarının Evlilik Doyumu Kadın puanlarının %11'ini

açıklama gücü vardır. Bu oran orta düzeyde olmakla birlikte yeterli anlamlılık düzeyine sahiptir.

Puanların açıklanma yüzdesi anlamlı olmakla birlikte, Evlilik Doyumu Ölçeği toplam puanlarının ve İlişki Mutluluğu alt ölçek puanlarının açıklanma yüzdesinin güçlü olduğu, diğer alt boyut puanlarının açıklanma yüzdesinin ise pek güçlü olmadığı görülmektedir. Diğer bir deyişle; kadınlarda, ilişki memnuniyeti, çiftlerin birbirine genel uyumu, ilişkinin geleceğine güven durma konularıyla açıklanan ilişki mutluluğu alt ölçeği, sevgi, ilgi, eşle birliktelikten alınan haz, hayranlık, eşle dostluk, ortak ilgi ve paylaşım konularıyla açıklanan yakınlık alt ölçeği, eşe duyulan öfke, fiziksel veya duygusal şiddet konularını içeren öfke alt boyutu, eşin ailesiyle yaşanan uyuşmazlıklar ve eşin ailesinin evliliğe olumsuz etkileri konularını içeren eşin ailesi ile ilişkiler alt boyutu ve bütçe konusunda ortaya çıkan uyuşmazlıkları içeren ekonomik anlayış alt boyutu kocanın çocukluk hayatında annesinin ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma tutumundan etkilenmektedir. Uyuşmazlık, çatışmada problem çözmede etkili olamama, sözel çatışmanın oranı ve eşini kabul etmeme konularını kapsayan Çatışma Alt Ölçeği ise etkilenmemektedir.

Araştırmanın bulguları anne-oğul bağlanması bağımsızlığa ve otonomiye izin vermeme boyutunun kadınlarda evlilik doyumunun yalnızca eşin ailesi ile ilişkiler alt boyutunun %9'unu açıklamaktadır. Bu oranın değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir. Diğer bir deyişle; eşin ailesiyle yaşanan uyuşmazlıklar ve eşin ailesinin evliliğe olumsuz etkileri konularını içeren eşin ailesi ile ilişkiler alt boyutu kocanın gelin-kayınvalide çatışmasında tarafsız olması kocanın çocukluk hayatında annesinin bağımsızlığa ve otonomiye izin verme tutumundan etkilenmekte; evlilik doyumunun diğer alt boyutları etkilenmemektedir.

Araştırmanın bulguları anne-oğul bağlanması ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma boyutunun erkeklerde evlilik doyumunu pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Anaya Bağlanma Ölçeği İlgili ve İhtiyaçlara Duyarlı Olma Boyutu puanlarının Evlilik Doyumu Erkek puanlarının %8'ini açıklama gücü vardır. Bu oranın değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir.

Araştırma kapsamında anne-oğul bağlanması ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma boyutunun erkeğin evlilik doyumunu yordamadaki gücü Evlilik Doyumu Ölçeği'nin tüm alt ölçekleri bazında incelenmiştir. Sonuçlar ve yorumları aşağıda sıralandığı gibidir.

Anaya Bağlanma İlgili-Kontrol Alt Ölçeği puanları erkeğin Evlilik Uyumu Alt Boyut puanı varyansının %10'unu ve Evlilik Uyumu Alt Boyutu'nun alt ölçekleri olan İlişki Mutluluğu puanı varyansının %12'sini, Yakınlık puanı

varyansının ise %6'sını açıklamaktadır ($p < .05$). Öfke, Eşin Ailesiyle İletişim, Ekonomik Anlayış Alt Boyutu ile Evlilik Uyumu Alt Boyutu Çatışma Alt Ölçeği ise anlamlı şekilde yordanamamaktadır ($p > .05$). Diğer bir deyişle; erkeklerde, ilişki memnuniyeti, çiftlerin birbirine genel uyumu, ilişkinin geleceğine güven durma konularıyla açıklanan ilişki mutluluğu alt ölçeği, sevgi, ilgi, eşle birliktelikten alınan haz, hayranlık, eşle dostluk, ortak ilgi ve paylaşım konularıyla açıklanan yakınlık alt ölçeği erkeğin çocukluk hayatında annesinin ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma tutumundan etkilenmektedir. Eşe duyulan öfke, fiziksel veya duygusal şiddet konularını içeren öfke alt boyutu, eşin ailesiyle yaşanan uyuşmazlıklar ve eşin ailesinin evliliğe olumsuz etkileri konularını içeren eşin ailesi ile ilişkiler alt boyutu ve bütçe konusunda ortaya çıkan uyuşmazlıkları içeren ekonomik anlayış, uyuşmazlık, çatışmada problem çözmede etkili olmama, sözel çatışmanın oranı ve eşini kabul etmeme konularını kapsayan Çatışma Alt Ölçeği ise etkilenmemektedir.

Araştırmanın bulguları anne-oğul bağlanması bağımsızlığa ve otonomiye izin vermeme boyutunun erkeklerde evlilik doyumunun yalnızca öfke alt boyutunun %5'ini açıklamaktadır. Bu oranın değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir. Diğer bir deyişle; Eşe duyulan öfke, fiziksel veya duygusal şiddet konularını içeren öfke alt boyutu erkeğin çocukluk hayatında annesinin bağımsızlığa ve otonomiye izin verme tutumundan etkilenmektedir. Evlilik doyumunun diğer boyutları ise etkilenmemektedir.

Regresyon analizleri çocuksuz çiftler örneklemden çıkartılarak da sürdürülmüştür. Sadece çocuklu olan çiftlerde Anne-Oğul Bağlanma toplam puanlarının evlilik doyumunu kadın puanları varyansının %13'ünü, erkeklerde ise %14'ünü açıkladığı görülmüştür. Bu oranlar orta düzeyde olmakla birlikte yeterli anlamlılık düzeyine sahiptir. Ayrıca çocuklu çiftlerde anne-oğul bağlanması toplam puanları hem kadınlarda hem erkeklerde Ebeveynlik Anlayışı alt boyut puanları varyansının %6'sını açıklamaktadır ($p < .05$). Bu oranların değeri düşük olsa da anlamlılık düzeyi yeterlidir. Görüldüğü gibi anne-oğul bağlanmasının evlilik doyumunu yordaması sadece çocuklu çiftler örneklem olarak alındığında da geçerlidir.

Araştırmanın diğer bulgularını tartışacak olursak; anne-oğul bağlanmasının ilgili ve ihtiyaçlara duyarlı olma boyutunda pozitif yönde; bağımsızlığa ve otonomiye izin vermeme boyutunda negatif yönde evlilik doyumunu yordadığı bulunmuştur. Kişinin annesi ile bağlanması stilinin yetişkinlikteki romantik ilişkilerinde bağlanmasını yordayabileceğini ifade eden bağlanma teorisinden (Bowlby, 1963/1973; Hazan ve Shaver, 1994/1997) yola çıkılarak bu araştırma teorisini desteklemiştir. Bu bulgular, daha önce evlilik doyumunu

ve bağlanma arasındaki ilişkiyi araştıran başka çalışma bulgularıyla benzeşmektedir. Türkiye’de yapılan araştırmalara bakıldığında; Sarı (2012), kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri ile evlilik doyumu arasında negatif yönde korelasyon bulmuştur. Sığırcı (2010), kaçınan bağlanmanın evlilik doyumunu önemli bir yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Tufan Çetin (2010) ise yakınlıktan kaçınmanın evlilik doyumunu anlamlı şekilde yordadığını bulmuştur. Solmuş (2003), kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip kadınlarla evli erkeklerin, diğer bağlanma stiline sahip kadınlarla evli erkeklerle oranla daha fazla evlilik çatışması yaşadıklarını belirtmiştir. Amerikalılarla yaptığı araştırmasında Moyni (2016) de bağlanmanın evlilik doyumunu yordadığını, yordama gücü en yüksek olan bağlanma türünün kaçınan bağlanma olduğunu bulmuştur. Abouhamzeh (2014), İranlı Amerikalılarda; Ball (2014), Amerikalılarda; Crowley (2006), Amerikalılarda; Schnose (2005) İspanyol Amerikalılarda kaçınan ve kaygılı bağlanma stillerinin düşük evlilik doyumuyla ilişki olduğunu bulmuştur. Ng, Loy, MohdZain ve Cheong (2013)’un araştırmasına göre ise Çinli kadınlar, Hintli kadın ve erkekler, Malezyalı kadın ve erkekler için kaçınma ve kaygı evlilik doyumunu önemli yordayıcıken Çinli erkekler için kaçınma evlilik doyumunu yordayıcıdır. ABD’de yapılan çalışmalara bakıldığında; Kirkpatrick ve Davis (1994), çiftlerle yaptıkları çalışmalarda kaçınan bağlanma stiline sahip kadınlar ile kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip ilişkilerin diğer bağlanma stiline sahip çift ilişkilerinden daha kısa sürdüğünü ve kadınların kaygılı/kararsız bağlanma stiline erkeklerince kaçınan bağlanma stiline sahip olduğu ilişkilerin ise nispeten uzun sürdüğünü görmüşlerdir. Bu durumu kaygılı/kararsız bağlanan kadının ve kaçınan erkeğin özelliklerinin geleneksel cinsiyet rollerine uygun olması ile açıklamışlardır. Fuller ve Fincham (1995), kaygılı/kararsız bağlanan veya kaçınan bağlanan kişilerin kendilerine benzer bağlanma stiline sahip kişilerle romantik birliktelik yaşamaya yanaşmadıklarını belirtmişlerdir. Çatışma çözme yöntemleri açısından değerlendirildiğinde ise güvenli bağlanan bireylerin evliliklerinde daha etkili yollarla çatışma çözme ihtimalleri vardır. Hatch (2008), Amerikalı evli öğrencilerle yaptığı çalışmasında kaçınan bağlanmanın hem kadının hem erkeğin evlilik doyumu ile ilişki gösterdiğini bulmuştur. Jenkins (2013) ise yukarıda bahsedilen araştırmalardan farklı olarak kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde ilişki bulmuştur. Bu durumu örneklerinin yaşlı ve orta yaşlılardan oluşmasıyla açıklamaktadır. Çünkü orta yaşlı ve yaşlı kişilerin stresle başa çıkmada daha etkili olduklarını, o yüzden evlilikte de kaçınma ve kaygıyla başa çıkabileceklerini belirtmiştir (Cappelliez ve O’Rourke, 2006; akt. Jenkins, 2013). Ayrıca katılımcılarının çoğunun en az 10 yıl evli olması ve bu durumun eş desteğini daha çok alarak kaygı ve kaçınma davranışlarıyla baş etmiş

olabileceklerini belirtmiştir (Heffner, Kiecolt-Glaser, Loving, Glaser ve Malarkey, 2004; akt. Jenkins, 2013).

Araştırmanın diğer bir amacı gelin-kayınvalide ilişkilerinin evlilik doyumunu yordayıp yordamadığına bakmaktır. Araştırma bulguları gelin-kayınvalide ilişkisinin evlilik doyumunu hem kadınlar hem de erkekler için yordadığını belirtmektedir. Kadınların evlilik doyumu tüm alt boyutlarda [Evlilik Uyumu (İlişki Mutluluğu, Çatışma, Yakınlık), Öfke, Eşin Ailesiyle İletişim, Ekonomik Anlayış, Ebeveynlik Anlayışı] yordanmakla beraber erkeklerin evlilik doyumu ekonomik anlayış alt boyut düzeyinde yordanmamaktadır. Bu konudaki ayrıntılı bulgular aşağıdaki gibidir:

Gelin-Kayınvalide İlişkileri toplam puanları kadınlarda evlilik doyumu Evlilik Uyumu Alt Boyutu puanı varyansının %25’ini, Evlilik Uyumu Alt Boyutu İlişki Mutluluğu Alt Ölçeği puanı varyansının %20’sini, Evlilik Uyumu Alt Boyutu Çatışma Alt Ölçeği puanı varyansının %36’sını, Evlilik Uyumu Alt Boyutu Yakınlık Alt Ölçeği puanı varyansının %13’ünü, Öfke Alt Boyutu puanı varyansının %14’ünü, Eşin Ailesiyle İlişkiler Alt Boyutu puanı varyansının %76’sını ve Ekonomik Anlayış Alt Boyutu puanı varyansının %10’unu açıklamaktadır ($p < .05$). Açıklanma yüzdelere ilişkin Eşin Ailesi ile İlişkiler ve Çatışma alt boyutları başta olmak üzere tümü oldukça güçlü düzeydedir. Diğer bir deyişle; kadınlarda, ilişki memnuniyeti, çiftlerin birbirine genel uyumu, ilişkinin geleceğine güven durma konularıyla açıklanan ilişki mutluluğu alt ölçeği, sevgi, ilgi, eşle birliktelikten alınan haz, hayranlık, eşle dostluk, ortak ilgi ve paylaşım konularıyla açıklanan yakınlık alt ölçeği, uyuşmazlık, çatışmada problem çözmede etkili olamama, sözel çatışmanın oranı ve eşini kabul etmeme konularını kapsayan Çatışma Alt Ölçeği, eşe duyulan öfke, fiziksel veya duygusal şiddet konularını içeren öfke alt boyutu, eşin ailesiyle yaşanan uyuşmazlıklar ve eşin ailesinin evliliğe olumsuz etkileri konularını içeren eşin ailesi ile ilişkiler alt boyutu ve bütçe konusunda ortaya çıkan uyuşmazlıkları içeren ekonomik anlayış alt boyutu gelinin kayınvalidesi ile ilişkisinin olumluluk düzeyinden etkilenmektedir.

Çocuklu çiftlerde ise Gelin-Kayınvalide İlişkileri toplam puanlarının, Evlilik Doyumu Ölçeği kadın toplam puanları varyansının %36’sını ve çocuk eğitimi ve disiplini konusundaki anlaşmazlıklar, eşin çocukla ilgili sorumlulukları yerine getirip getirememesi, eşin çocuklarla olan ilişki kalitesi konularını kapsayan Ebeveynlik Anlayışı alt boyut puanları varyansının %18’ini yordadığı görülmüştür ($p < .05$). Açıklanma yüzdelere ilişkin tümü oldukça güçlü düzeydedir. Görüldüğü gibi gelin-kayınvalide ilişkisinin kadınlarda evlilik doyumu üzerindeki etkisi sadece çocuklu çiftler örneklem olarak alındığında da geçerlidir.

Gelin-kayınvalide ilişkileri puanları Evlilik doyumu erkek toplam puanları varyansının %15'ini, Evlilik Uyumu alt boyutunun %13'ünü, Evlilik Uyumu alt boyutu İlişki Mutluluğu alt ölçeğinin %7'sini, Evlilik Uyumu alt boyutu Çatışma alt ölçeğinin %23'ünü, Evlilik Uyumu alt boyutu Yakınlık alt ölçeğinin %6'sını, Öfke alt boyutunun %9'unu, Eşin Ailesiyle İlişkiler alt boyutu puanları varyansının ise %7'sini açıklamaktadır. Puanların açıklanma yüzdesi anlamlı olmakla birlikte, Evlilik Doyumu Ölçeği toplam puanlarının ve Çatışma alt ölçek puanlarının açıklanma yüzdesinin güçlü olduğu, diğer alt boyut puanlarının açıklanma yüzdesinin ise pek güçlü olmadığı görülmektedir. Ekonomik anlayış alt boyutu ise anlamlı düzeyde yordanmamaktadır. Diğer bir deyişle; kadınlarda, ilişki memnuniyeti, çiftlerin birbirine genel uyumu, ilişkinin geleceğine güven durma konularıyla açıklanan ilişki mutluluğu alt ölçeği, sevgi, ilgi, eşle birliktelikten alınan haz, hayranlık, eşle dostluk, ortak ilgi ve paylaşım konularıyla açıklanan yakınlık alt ölçeği, uyuşmazlık, çatışmada problem çözmede etkili olamama, sözel çatışmanın oranı ve eşini kabul etmeme konularını kapsayan Çatışma Alt Ölçeği, eşe duyulan öfke, fiziksel veya duygusal şiddet konularını içeren öfke alt boyutu, eşin ailesiyle yaşanan uyuşmazlıklar ve eşin ailesinin evliliğe olumsuz etkileri konularını içeren eşin ailesi ile ilişkiler alt boyutu gelinin kayınvalidesi ile ilişkisinin olumluluk düzeyinden etkilenmektedir. Bütçe konusunda ortaya çıkan uyuşmazlıkları içeren ekonomik anlayış alt boyutu gelinin kayınvalidesi ile ilişkisinin olumluluk düzeyinden etkilenmemektedir.

Çocuklu çiftlerde ise Gelin-Kayınvalide İlişkileri toplam puanlarının, Evlilik Doyumu Ölçeği erkek toplam puanları varyansının %17'sini ve çocuk eğitimi ve disiplini konusundaki anlaşmazlıklar, eşin çocukla ilgili sorumlulukları yerine getirip getirememesi, eşin çocuklarla olan ilişki kalitesi konularını kapsayan Ebeveynlik Anlayışı alt boyut puanları varyansının %15'ini yordadığı görülmüştür ($p < .05$). Açıklanma yüzdelerinin tümü oldukça güçlü düzeydedir. Görüldüğü gibi gelin-kayınvalide ilişkisinin kadınlarda evlilik doyumu üzerindeki etkisi sadece çocuklu çiftler örneklem olarak alındığında da geçerlidir.

Araştırmanın bulgularına benzer şekilde Aydın (2017)'nin araştırmasının nitel kısmında oluşturulan temalar arasında kayınvalidenin evliliğe etkisine dair bulgular yer almaktadır: Kayınvalidenin gelinle ilgili olumsuzlukları oğluna ileterek evliliğe etki etmesi hakkında No6 "...Eşimle sürekli sohbet ederler ve sürekli ben konuşurum. Bende yanlış ne gördüyse şikâyet eder eşime. Eşim de hemen inanır. Annesinin bu hatalardaki payını hiç görmez."; No17 "...Çok nadir olarak benim ile ilgili sorunları benimle değil de eşimle paylaşması ve bu şekilde çözüm bulmaya çalışması

beni rahatsız ediyor. Eşim ister istemez onun etkisinde kalıyor." ifadelerini kullanmıştır. Literatüre bakıldığında buna benzer konularda çalışmalar yürütülmüştür. Öztürk (2013), Türkiye'de yaşayan 136 evli çift ile yaptığı çalışmada kayınvalide-kayınpeder kabul-red algısı, eş kabul-red algısı, evlilik çatışması ve genel evlilik memnuniyeti değerlendirilmesi arasında ilişki görmüştür. Ayrıca araştırma bulguları kadınların kayınpederi kabul-red algısı ile erkeklerin kayınvalide kabul-red algısının eş kabul-red algısı üzerinde etkisi olduğunu göstermiştir. Tayvan'da Wu ve diğ. (2010), Tayvanlı kadınlarla yaptıkları çalışmada kayınvalide ile yaşanan çatışmanın evlilik doyumunu yordadığını bulmuştur. Hoye (1971), ABD'de hem erkeğin hem kadının evlilik uyumu ile kayınvalide uyumu arasında anlamlı ilişki bulmuştur. Bryant ve arkadaşları (2001), yaptıkları boylamsal çalışmada gelinlerin kayınvalide-kayınpederleriyle olan fikir ayrılıklarının ve uyumsuzluklarının algılanan evlilik başarısını yordadığını bulmuşlardır. Abes (2002), gelin-kayınvalide ilişkisindeki yakınlık düzeyi ile evlilik uyumu arasında korelasyon görmüştür. Velluci (2013), ABD'de 254 çiftle yaptığı çalışmada erkek ve kadınlarda algılanan kayınvalide/kayınpeder tarafından onay/dahil olma ile evlilik doyumu ve istikrarı arasında pozitif yönde korelasyon görmüştür. Adams (2000)'in, ABD'de yaşayan 132 evli çift ile yaptığı çalışmasına göre kayınvalideleri ile daha doyumlu ilişki yaşayan gelinlerin evlilik doyumları da yüksektir. Hyejeong (1992) Kore'de yaptığı çalışmada, gelin-kayınvalide çatışmasında kocanın yardımcı olmamasının gelinlerin evlilik uyumunu yordadığını belirtmiştir. Diğer taraftan, Rittenour (2009), Nebraska'da 622 gelinle yaptığı çalışmada, kayınvalidenin iletişimi, kocanın gelin-kayınvalide bağımlı teşviki ve annesi ile algıladığı ilişki doyumunun gelinin kayınvalidesi ile ilişkisini değerlendirmesi ve kategorize etmesinde önemli rol oynayan etmenler olduğunu bulmuştur. Çin'de yapılan başka bir çalışmada ise Song (2009), kayınvalide ve gelinlerin aralarındaki çatışmalarda, damatların arabuluculuk stillerine dair algılarını incelemiş; damatların problem-çözen tutumlarının gelin-kayınvalide çatışmasını azalttığı, rekabette bulunan stillerinin ise arttırdığını bulmuştur. (Shih ve Pyke, 2010) Çin ve Japon kültürlerinde yaygın olan kanının aksine kocaların gelin-kayınvalide arasında arabulucu rolü üstlendiğini belirtmiştir.

Bu araştırma evlilik doyumu ve gelin-kayınvalide üzerinde erkeğin annesi ile bağlanmasının etkisine bakmıştır. Sonraki çalışmalarda gelinin kendi annesi ile bağlanması, kayınvalidenin kendi annesiyle bağlanması değişkenleri arasındaki ilişkiler ve bunların gelin-kayınvalide ilişkisi ile evlilik doyumuna etkisi araştırılabilir. Bunun dışında, gelin-kayınvalide ilişkilerine dair boylamsal araştırmalar yürütülebilir. Bu araştırmalar kapsamında gelinlerin

kayınvalideleri ile ilişkileri yaşam döngüsü içerisinde değerlendirilirken bu gelinlerin kendileri kayınvalide olduğunda ilişkilerin nasıl olduğu araştırılabilir. Ayrıca yurt dışında var olan yalnız ülkemizde araştırmasına rastlanmamış gelin-kayınvalide ilişkilerinde kocanın arabuluculuğu konusunda araştırma yapılması önerilmektedir. Güvenli bağlanmanın önemini vurgulamak adına kamuoyundan farkındalığı artıracak çalışmalar da geliştirilebilir.

Toplumun temel yapı taşı olan ailenin sağlıklı olması önemlidir. Evlilik ilişkisi sağlıklı aileyi sağlayacak olan ilişki olduğundan, literatürde evlilik konusuyla ilgili pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların belli bir kısmı evlilik doyumunu ve bağlanma konularını ele alır. Hali hazırdaki çalışma evlilik doyumunu, bağlanmanın yanında gelin-kayınvalide ilişkilerine de değinmiştir. Bu araştırmanın evlilik doyumunu ve anne-oğul güvenli bağlanmasını artırmaya yönelik yapılacak projelere, geliştirilebilecek terapi tekniklerine ışık tutacağı düşünülmektedir. Tüm bunların dışında literatüre kazandırdığı Gelin-Kayınvalide İlişkileri Ölçeği bu araştırmanın önemini artırmaktadır.

Son olarak, bu araştırma bulguları değerlendirilirken 107 evli çift ile sınırlı olmasının göz önünde bulundurulması gereklidir.

KAYNAKÇA

- Abouhamzeh, E. (2014). *Attachment styles and marital satisfaction among Iranian-American individuals* (Unpublished doctorate dissertation). The Chicago School of Professional Psychology, Chicago, USA.
- Adams, R. D. ve Baptist, J. A. (2012). Relationship maintenance behaviour and adult attachment: An analysis of the actor-partner interdependence model. *The American Journal of Family Therapy*, 40, 230-244.
- Adams, T. R. (2000). *Differentiation and in law satisfaction among newly married LDS couples* (Unpublished doctorate dissertation). Indiana State University, Indiana, USA.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2011). *Türkiye boşanma nedenleri araştırması*. Erişim adresi (06 Ocak 2014): <http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/5550af1d369dc51954e43522/taya2013trk.pdf>
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2014). *Türkiye boşanma nedenleri araştırması*. Erişim adresi (06 Ocak 2014): http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/54292ce0369dc32358ee2a46/tbna2014_kitap.pdf
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2014). *Türkiye aile yapısı araştırması*. Erişim Adresi (06 Ocak 2014): <http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/5550af1d369dc51954e43522/taya2013trk.pdf>
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi. (2009). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Erişim adresi (06 Ocak 2014): <http://kasaum.ankara.edu.tr/files/2013/11/Aile-i%C3%A7i-%C5%9Fiddet-H%C3%9CNEE-2008-AnaRapor.pdf>

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi. (2014). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Erişim adresi (06 Ocak 2014): http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf
- Ainsworth, M. D. S., Bleher, M. C., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Aydın, E. (2017). *Anne-oğul bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisi ve evlilik doyumunu yordamadaki rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ball, A. M. (2014). *Is there a relationship between attachment style and marital satisfaction? A study of couples married at least seven years* (Unpublished doctorate dissertation). Capella University, MN, USA.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Bartholomew, K. ve Shaver, P. R. (1998). Methods of assessing adult attachment. J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.). *Attachment theory and close relationships* (25-45). New York: Guilford Press.
- Basat, Ç. (2004). An exploration of marital satisfaction, locus of control, and self-esteem as predictors of sexual satisfaction (Unpublished doctorate dissertation). Middle East Technical University, Ankara.
- Bowlby, J (1969). *Attachment*. USA: Basic Book Publishers.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss volume II: Separation*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (2012). *Güvenli bir dayanak ebeveyn-çocuk bağlanması ve sağlıklı insan gelişimi*. (Çev. S. Güneri). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Bretherton, I. (1992). The origin of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775.
- Bryant, C. M., Conger, R. D. ve Meehan, J. M. (2001). The influence of in-laws on change in marital success. *Journal of Marriage and Family*, 63, 614-626.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (Çev. Sarioğlu İDE). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumunu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Canel, A. N. (2013). The development of the Marital Satisfaction Scale (MSS). *Educational Science: Theory & Practice*: 13(1), 1-2.
- Chen, M-H. (1999). *The relationship of mothers and daughters in-law in urban Chinese families* (Unpublished doctorate dissertation). The Texas Woman's University, USA.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumunu arasındaki ilişki*

- (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Crowley, A. K. (2006). *The relationship of adult attachment style and interactive conflict styles to marital satisfaction* (Unpublished doctorate dissertation). Texas A&M University, USA.
- Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Demir, İ. (2003). *Evlilik ilişkilerine farklı bir yaklaşım: Bağlanma kuramı*. H. Yavuzer (Ed.). *Evlilik okulu* içinde (92-113). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Fuller, T. L. & Fincham, F. D. (1995). Attachment style in married couples: Relation to current marital functioning, stability over time, and method of assessment. *Personal Relationships*, 2, 17-34.
- Gladding, S. T. (2012). *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları*. (Çev. Ed. İ. Keklik ve İ. Yıldırım). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Müdürlüğü ve BNB Danışmanlık Ltd. Şirketi. (2009). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması özet rapor. Ankara.
- Hatch, D. L. (2008). *Factors that influence the association between adult attachment and marital satisfaction* (Unpublished doctorate dissertation). Utah State University, USA.
- Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationship. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22.
- Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1997). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hepner, P. P., Wampold, B. E. ve Kivlighan, D. M. (2013). *Psikolojik danışmada araştırma yöntemleri*. (D. M. Siyez, Çev. Ed.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Hogge, J. L. (2007). *Relationships among marital satisfaction, marital conflict dimensions and marital conflict strategies* (Unpublished master dissertation). Utah State University, Utah, USA.
- Hoye, D. (1971). *Mother-in-law adjustment of young marrieds* (Unpublished doctorate dissertation). University of North Carolina, Greensboro, USA.
- Hyejeong, C. (1992). *Effects of conflict with mothers-in-law on psychological well-being and marital adjustment among Korean daughters-in-law* (Unpublished dissertation). Texas Tec University, USA.
- Jenkins, N. (2013). *The relationship between attachment styles and marital satisfaction in a military service population* (Unpublished doctorate dissertation). Walden University, USA.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1982). *Sex roles, family and community in Turkey*. Indiana University Turkish Studies 3, Indiana, USA.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1990). *İnsan-aile-kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kapçı, E. G. ve Küçükler, S. (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 286-295.
- Kirkpatrick, L. A., Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502-512.
- Kutlu, B. (2009). *Beden imajının gelişimi ve sağlıklı beden ağırlığının korunmasında yemeye ilgili tutumlar, temel inançlar ve ebeveyne bağlanma rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kuyaksil, A. (2009). Türk anayasalarında kadın hakları ve gelişimi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 328-352.
- Larsen, N. J. (1997). *Support given by women to their mothers and mothers in law and relationship quality over time* (Unpublished doctorate dissertation). Iowa State University, USA.
- McKay, N. F. (2012). *Connections: Women in succesful in in-law relationships* (Unpublished doctorate dissertation). The Union Institute & University, Ohio, USA.
- Moini, S. (2016). *What predicts marital satisfaction? Defining marital satisfaction through attachment and differantation* (Unpublished master dissertation). Alliant International University, LA, USA.
- Nastasee, A. (1995). *Analysis of the relationship mothers in law and daughters in law: A systems perspective* (Unpublished doctorate dissertation). The Pennsylvania State University, USA.
- Ng, K-M., Loy, J., MohdZain, Z. ve Cheong, W. (2013). Gender, race, adult attachment and marital satisfaction among Malaysians. *The Family Journal: Counselling and Therapy for Couples and Families*, 21(2), 198-207.
- Nichols, M. P. (2013). *Aile terapisi kavramlar ve yöntemler*. (Çev. O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs Psikoloji.
- Nuner, J. (2004). *A qualitative study of mother in law / daughter in law relationships* (Unpublished doctoral dissertation). Texas Woman’s University, Texas, USA.
- Özabacı, N. ve Erkan, Z. (2013). *Aile danışmanlığı kuram ve uygulamalara genel bakış*. Ankara: PEGEM Akademi.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Öztürk, M. (2013). *The interrelationship between in-laws acceptance rejection, intimate partner acceptance rejection, marital conflict, and overall marital satisfaction evaluation* (Unpublished master dissertation). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Pfeifer, S. K. (1989). *Mothers’ in law and daughters’ in law perceptions of interpersonal interaction* (Unpublished doctoral dissertation). University of Delaware, USA.

- Price, W. G. (1992). *The relationship levels of differantation from the family of origin to the mother-in-law/daughter-in-law relationship* (Unpublished master dissertation). Texas Woman's University, USA.
- Rangelov, B. B. (2012). *A study of relationship between conflict management styles and marital satisfaction among Bulgarian-American Spouses* (Unpublished doctorate dissertation). Southwestern Baptist Theological Seminary, USA.
- Rittenour, C. E. (2009). *Communicative and relational dimensions of shared family identity and relational intensions in mother-in-law/daughter-in-law relationships: Implications for relational outcomes and future family functioning* (Unpublished doctorate dissertation). University of Nebraska, USA.
- Sarı, T. (2012). *Evlı bireylerin ebeveyn algıları, otomatik düşünceleri ve bağlanma stillerinin evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Schnose, M. A. (2005). *Marital satisfaction among Hispanic couples: Intimacy, adult attachment and internalized shame* (Unpublished doctoral dissertation). Fuller Theological Seminary, School of Psychology, USA.
- Serewich, M. C. M. (2014). Relationships with parents-in-law. K. Floyd ve M. T. Morman (Eds.) *Widening the family circle: New research on family communication* (85-102). USA: SAGE Publications.
- Serovich, J. M. (1991). *In-law relationships: A role change perspective* (Unpublished master dissertation). University of Georgia, USA.
- Shih, K. Y. ve Pyke, K. (2010). Power, resistance, and emotional economies in women's relationships with mothers-in-law in Chinese immigrant families. *Journal of Family Issues*, 31(3), 333-357.
- Shih, K. Y. ve Pyke, K. (2015). Seeing mothers-in-law through the lens of the mothering ideology: An interview analysis of Taiwanese, Taiwanese American, and Mexican American daughters-in-law. *Journal of Family Issues*, 1-26.
- Shlien, J. M. (1992). Mother-in-law: A problem in kinship terminology. *A Review of General Semantics*, 19, 161-171.
- Sığırcı, A. (2010). *Evlı bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Solmuş, T. (2010). *Bağlanma ve aşkın iki yüzü*. İstanbul: Epsilon.
- Song, Y. (2009). *Perceptions of the adult son/husband's mediation styles in Chinese mother/daughter-in-law conflicts* (Unpublished doctorate dissertation). University of Kansas, USA.
- Tezer, E. (1986). *Evlı eşler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tufan Çetin, B. (2010). *Evlilik doyumunun bazı değişkenlere göre yordanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Tuncay-Senlet, E. (2012). *Domestic violence against women in relations to marital adjustmet and psychological well-being, with the effects of attachment, marital coping, and social support* (Unpublished doctoral dissertation). Middle East Technical University, Ankara.
- Turan-Akdağ, S. (2011). *Ergenlerin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Turner, M. J., Young, C. R., ve Black, K. L. (2006). Daughters-in-law and mothers-in-law seeking their place within the family: A qualitative study of differing viewpoints. *Family Relations*, 55(5), 588-600.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2013). *Evlenme ve boşanma istatistikleri 2013*. Erişim adresi (06 Ekim 2013): <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2014). *Evlenme ve boşanma istatistikleri 2014*. Erişim adresi (09 Temmuz 2014): <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18628>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2015). *Evlenme ve boşanma istatistikleri 2015*. Erişim adresi (13 Haziran 2015): <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21515>
- Vellucci, K. L. (2013). *Perceived relationship approval and inclusion by parents-in-law as predictors of marital satisfaction and stability* (Unpublished doctoral dissertation). Alliant International University, California, USA.
- Yakalı-Çamoğlu, D. (2007). Turkish family narratives: The relationships between mothers and daughters in-law. *Journal of Family History*, 32(2), 161-178.
- Yakalı-Çamoğlu, D. (2011). Representations of in-law women as villains in the Turkish novel. A. Fahraeus, ve D. Yakalı-Çamoğlu (Eds.). *Villains and villainy embodiments of evil in literature, popular culture and media* (149-171). Amsterdam-New York, NY: Probing the Boundaries.
- Yıldız, A. (2003). *Evlilikte yaşanan sorunlar ve başa çıkma yolları*. H. Yavuzer (Ed.). *Evlilik okulu* içinde (211-229). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yurtkuran-Demirkan, S., Günindi-Ersöz, A., Beder-Şen, R., Ertekin, E., Sezgin, Ö., Turğut, A. M. vd. (2009). *Boşanma nedenleri araştırması*. Ankara: Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.
- Zeytinoğlu, E. (2013). *Evlı bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- (Endnotes)
- 1 Bu makale "Anne-Oğul Bağlanmasının Gelin-Kayınvalide İlişkisi ve Evlilik Doyumunu Yordamadaki Rolü" başlıklı yüksek lisans tezine dayandırılarak hazırlanmıştır. Kaynak: Aydın, E. (2017). *Anne-oğul bağlanmasının gelin-kayınvalide ilişkisi ve evlilik doyumunu yordamadaki rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

